

درس دوم: مست و هوشیار

قلمرو زبانی: معنی واژه، املا و دستور

معنی واژه:

۱- گفت: «والی از کجا در خانه خمار نیست؟» می فروش، شراب فروش (خ ۹۹)

دستور:

- ۱- با توجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.
«گفت: «نزدیک است والی را سرای، آن جا شویم» (دی ۹۸)
گفت: «والی از کجا در خانه خمار نیست؟»
- الف) کارکرد «را» چیست؟ **رای فک اضافه** (ب) با توجه به معنا، کدام فعل اسنادی است؟ **است**
- ۲- در بیت زیر، فعل‌های مشخص شده را از نظر کاربرد معنایی بررسی کنید. (ش ۹۹)
«گفت: «نزدیک است والی را سرای، آن جا شویم» گفت: «والی از کجا در خانه خمار نیست؟»
- شویم: برویم / نیست: وجود ندارد**
- ۳- کاربرد معنایی فعل «نیست» در کدام مصراع، اسنادی و در کدام مصراع، غیر اسنادی است؟ (دی ۹۹)
«زاهد ظاهر پرست از حال ما آگاه نیست در حق ما هر چه گوید جای هیچ اکراه نیست»

قلمرو ادبی (آرایه های ادبی)

- ۱- نوع گفت و گوی شعر زیر را در اصطلاح ادبی چه می نامند؟ (خ ۹۸) **مناظره**
نخستین بار گفتش کز کجایی	بگفت از دار مُلک آشنایی
بگفت آن جا به صنعت در چه کوشند؟	بگفت انده خرنده و جان فروشند
بگفتا جان فروشی در ادب نیست	بگفت از عشق بازان این عجب نیست

قلمرو فکری: معنی و مفهوم نظم و نثر، درک مطلب و تناسب معنایی

- ۱- گفت: «نزدیک است والی را سرای آن جا شویم»: گفت: **خانه حاکم نزدیک است به آنجا برویم.** (ش ۹۸)
- ۲- گفت: «از بهر غرامت، جامهات بیرون کنم» گفت: «پوسیده است، جز نقشی ز پود و تار نیست»: [محتسب] **گفت: برای خسارت، لباس را از تنت بیرون می آورم. جواب داد: لباس من پوسیده و نخ نما است.** (خ ۹۹ انسانی)
- ۳- در بیت «گفت: آگه نیستی کز سر در افتادت کلاه گفت: در سر عقل باید بی کلاهی عار نیست!»، بر چه موضوعی تأکید شده است؟ **عقل و خرد مهم تر از حفظ ظاهر و رعایت آن است.** (خ ۹۸)
- ۴- بیت زیر به کدام پدیده اجتماعی عصر شاعر اشاره دارد؟ (خ ۹۸، ش ۹۹)
- «گفت: دیناری بده پنهان و خود را وارهان گفت: کار شرع کار درهم و دینار نیست» **رشوه خواری حاکمان جامعه**
- ۵- مفهوم کلی مصراع دوم بیت زیر را بنویسید. (خ ۹۹ تجربی و ریاضی)
- گفت: می بسیار خوردی، زان چنین بی خود شدی گفت: ای بیهوده گو، حرف کم و بسیار نیست **گناه، کم یا زیاد آن، هر دو ناپسند است.**